

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

Харківський національний університет внутрішніх справ

Сумська філія

Кафедра юридичних дисциплін

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

**навчальної дисципліни «Кримінальний процес»
обов'язковий компонент
освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузь знань 26 «Цивільна безпека», спеціальність 262 Правоохоронна
діяльність (поліцейські)**

3

за темою: «Зупинення та закінчення досудового розслідування»

Суми 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою Сумської філії
ХНУВС
Протокол від 29.08.2023 № 7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 № 7

Розглянуто на засіданні кафедри юридичних дисциплін (протокол № 1 від
від 29.08.2023)

Розробник:

1. Викладач кафедри юридичних дисциплін Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ Матус В.В.

Рецензент:

1. Доцент кафедри юридичних дисциплін Сумської філії ХНУВС,
кандидат юридичних наук Пономарьова Я. О.

ПЛАН ЛЕКЦІЇ

1. Підстави і процесуальний порядок зупинення та відновлення досудового розслідування.
2. Форми закінчення досудового розслідування.
3. Закриття кримінального провадження.
4. Звільнення особи від кримінальної відповідальності.
5. Звернення до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів виховного чи медичного характеру.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція від 28 червня 1996 року . URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>(дата звернення: 01.09.2023).
2. Кримінальний кодекс України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення 01.09.2023)
3. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#n384> (дата звернення: 01.09.2023).
4. Наказ МВС України № 575 від 07.07.2017 року «Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні».
5. Наказ Генерального прокурора України № 139 від 06.04.2016 «Про затвердження Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань».
6. Порядок ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 08.02.2019 р. № 100. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0223-19> (дата звернення: 01.09.2023).
7. Наказ МВС України № 480 від 08.06.2017 року «Про затвердження Порядку застосування електронних засобів контролю».
8. Наказ МВС України № 570 від 06.07.2017 року «Про організацію діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України».
9. Наказ МВС України № 1343 від 03.11.2015 року «Про затвердження Положення про Експертну службу Міністерства внутрішніх справ України».
10. Татаров О.Ю. Досудове провадження в кримінальному процесі України: теоретико-правові та організаційні засади (за матеріалами МВС) монографія. Донецьк: ТОВ «ВПП Промінь», 2012. 640 с.

11. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. Т. 1 / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін.: за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, А. В. Портнова. Х. : Право, 2012. 768 с.
12. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар: у 2 т. Т. 2 / Є. М. Блажівський, Ю. М. Грошевий, Ю. М. Дьомін та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, А. В. Портнова. Х. : Право, 2012. 664 с.
14. Удалова Л. Д., Щериця С. І. Чинність кримінального процесуального закону : монографія. МОН України. К. : КНТ, 2014. 143 с.
15. Уваров В. Г. Застосування практики Європейського Суду з прав людини та норм міжнародно-правових актів в удосконаленні кримінального судочинства України: монографія; за заг. ред. доктора юрид. наук В. М. Тертишника. Дніпропетровськ . 2012. 268 с.
16. Кримінальний процес в питаннях і відповідях: Загальна і Особлива частини: навч. посіб. /Л.Д. Удалова, В.В. Рожнова, Д.О. Савицький, О.Ю. Хабло та ін. – 4-те вид., доповн. і переробл. Київ: КНТ, 2016. 269 с.
17. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України. Зразки процесуальних документів у кримінальному провадженні. Станом на 7 вересня 2018 року. За заг. ред. Лошицького М. В. Київ : Видавничий дім «Професіонал», 2018. 1280 с.
18. Кримінальний процес : підручник / О. В. Капліна, О. Г. Шило, В. М. Трофименко та ін. ; за заг.ред. О. В. Капліної, О. Г. Шило. Харків : Право, 2018. 584 с.
19. Організація роботи підрозділів досудового розслідування: навч. Посібник. Кол. авт. А. Г. Гаркуша та ін. 2-е вид., доп. і перероб. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т. внутр. справ. Ліра ЛТД, 2017. 108 с. URL: <http://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/438/1/%D0%9E%D0%A0%D0%9F%D0%94%D0%A1%D0%9D%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%2021.09.pdf> (дата звернення: 01.09.2023).
20. Литвинов В.В. Окремі питання здійснення дізнання в кримінальному процесі України «Национальный юридический журнал: теория и практика.

National law journal: Teory and practice. Jurnalul juridic national: teorie și practică». № 2-1 (36) 2019. С. 100-104.

21. Про затвердження Інструкції з організації реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 16.02.2018 р. № 111. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0371-18#n7> (дата звернення: 01.09.2023).

22. Про затвердження Положення про Єдиний реєстр досудових розслідувань, порядок його формування та ведення: наказ Офісу Генерального Прокурора від 30.06.2020 № 298 URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 01.09.2023).

23. Про затвердження Положення про організацію діяльності підрозділів дізнання органів Національної поліції України: наказ МВС від 20.05.2020 № 405 URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 01.09.2023).

ВСТУП

Розслідування злочину – це дослідницька і пізнавальна за своїм змістом діяльність, яка здійснюється шляхом всебічного, повного і об'єктивного дослідження фактичних обставин діяння. Вона полягає у виявленні, закріпленні, перевірці й оцінці фактичних даних (доказів), зібраних при провадженні слідчих дій і в обсязі, необхідному як для прийняття проміжних, так і кінцевих рішень у кримінальному провадженні.

Після провадження всіх слідчих дій, які дають змогу з повною достовірністю встановити об'єктивну істину по справі, пізнати злочин, який для органів розслідування є подією минулого, настає завершальний етап досудового розслідування – прийняття кінцевого процесуального рішення у цій стадії, що і буде розглянуто в даній лекції.

1. ПІДСТАВИ І ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ПОРЯДОК ЗУПИНЕННЯ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Встановлені у законі процесуальні строки, приписи щодо порядку і строків прийняття рішень та виконання необхідних для їх реалізації дій є процесуальним засобом забезпечення активної роботи по швидкому, повному та неупередженому розслідуванню. Розслідування потребує інтенсивної, іноді цілодобової роботи сторони обвинувачення. Але при розслідуванні кримінального правопорушення іноді виникають обставини, що перешкоджають на певний час вчасно закінчити досудове розслідування. Ці обставини вимушують прокурора або слідчого (за погодженням з прокурором) тимчасово зупинити провадження досудового розслідування.

Зупинення досудового розслідування – це тимчасова вимушена перерва у провадженні досудового розслідування, зумовлена обставинами, що унеможливають його подальше провадження.

Досудове розслідування може бути зупинене після повідомлення особі про підозру у випадку, якщо (ст. 280 КПК України):

1) підозрюваний захворів на тяжку хворобу, яка перешкоджає його участі у кримінальному провадженні, за умови підтвердження цього відповідним медичним висновком;

2) оголошено в розшук підозрюваного;

2⁻¹) слідчий суддя відмовив у задоволенні клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування;

3) наявна необхідність виконання процесуальних дій у межах міжнародного співробітництва;

4) наявні об'єктивні обставини, що унеможливають подальше проведення досудового розслідування в умовах воєнного стану;

5) уповноваженим органом прийнято рішення про передачу підозрюваного для обміну як військовополоненого та підозрюваним надано письмову згоду на проведення такого обміну. Рішення про зупинення досудового розслідування з цієї підстави оскарженню не підлягає.

2. До зупинення досудового розслідування слідчий, дізнавач зобов'язаний виконати всі слідчі (розшукові) та інші процесуальні дії, проведення яких необхідне та можливе, а також всі дії для здійснення розшуку підозрюваного, якщо зупинити досудове розслідування необхідно у зв'язку з обставинами, передбаченими пунктом 2 частини першої цієї статті.

3. Якщо у кримінальному провадженні є два або декілька підозрюваних, а підстави для зупинення стосуються не всіх, прокурор має право виділити досудове розслідування і зупинити його стосовно окремих підозрюваних.

4. Досудове розслідування зупиняється вмотивованою постановою прокурора або слідчого, дізнавача за погодженням з прокурором, відомості про що вносяться до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Копія постанови надсилається стороні захисту, потерпілому, представнику юридичної особи,

щодо якої здійснюється провадження, які мають право її оскаржити слідчому судді.

5. Після зупинення досудового розслідування проведення слідчих (розшукових) дій не допускається, крім тих, які спрямовані на встановлення місцезнаходження підозрюваного.

Перелік названих підстав є вичерпним. Будь-які інші обставини, що також перешкоджають продовженню досудового розслідування (наприклад, тривале проведення експертизи, від'їзд підозрюваного у відрядження або за кордон, хвороба потерпілого, свідка) не є підставами для зупинення досудового розслідування. У цих випадках, якщо строк досудового розслідування закінчується, порушується клопотання про його продовження у встановленому законом порядку.

Розглянемо зміст кожної із підстав для зупинення досудового розслідування.

1) підозрюваний захворів на тяжку хворобу, яка перешкоджає його участі у кримінальному провадженні, за умови підтвердження цього відповідним медичним висновком.

Воно можливе при дотриманні таких умов:

а) особа повинна бути повідомлена про підозру;

б) зупинити розслідування з вказаної підстави можливо, якщо підозрюваний страждає тяжким захворюванням (психічним або соматичним). Закон не містить переліку таких захворювань, він лише вказує, що воно повинно бути тяжким. Вважається, що тяжким визнається захворювання, при якому стан здоров'я підозрюваного перешкоджає можливості його участі у кримінальному провадженні;

в) захворювання повинно бути не хронічним, а мати тимчасовий характер, тобто коли через деякий час можливе як повне видужання, так і зняття гострих форм захворювання. Якщо в результаті судово-психіатричної експертизи буде встановлено, що психічне захворювання підозрюваного є хронічним і потребує

тривалого часу лікування із застосуванням примусового заходу медичного характеру, досудове розслідування не зупиняється, а закінчується відповідно до вимог, передбачених статтею 292 та статтями Глави 39 КПК України. У разі видужання особи, яка після вчинення кримінального правопорушення захворіла на психічну хворобу або в неї настав тимчасовий розлад психічної діяльності чи інший хворобливий стан психіки, які позбавляли її можливості усвідомлювати свої дії або керувати ними, суд на підставі висновку комісії лікарів-психіатрів своєю ухвалою припиняє застосування примусового заходу медичного характеру в порядку, передбаченому ст. 514 КПК України.

Постановлення ухвали суду про припинення застосування примусового заходу медичного характеру є підставою для проведення досудового розслідування чи судового провадження.

Якщо на час розгляду питання про відновлення кримінального провадження закінчився строк давності притягнення до кримінальної відповідальності або прийнято закон, який усуває кримінальну відповідальність за вчинене кримінальне правопорушення, кримінальне провадження підлягає закриттю, якщо особа, щодо якої розглядається питання, не заперечує проти цього;

г) захворювання підозрюваного береться до уваги, якщо воно підтверджено медичним висновком або висновком судово-психіатричної чи судово-медичної експертизи.

Якщо у слідчого, дізнавача виникає сумнів відносно осудності підозрюваного або здібності його усвідомлювати свої дії, або керувати ними, судово-психіатрична експертиза має бути призначена обов'язково (п. 3 ч. 2 ст. 242 КПК України). Експерти-психіатри повинні відповісти на такі запитання: чи хворий підозрюваний на психічне захворювання; який його характер (хронічне чи тимчасове); чи позбавляє хвороба підозрюваного можливості усвідомлювати свої дії та керувати ними; чи становить особа в силу свого стану небезпеку для суспільства; чи потребує вона примусового лікування, тощо.

У тих випадках, коли з метою встановлення психічного (а інколи і фізичного) стану підозрюваного призначається судова експертиза, до одержання її результатів досудове розслідування в провадженні не може бути зупинено. Призначення та проведення експертизи є слідчою дією, а згідно з ч. 2 ст. 280 КПК України до зупинення досудового розслідування слідчий зобов'язаний виконати всі слідчі (розшукові) та інші процесуальні дії, проведення яких необхідне та можливе.

Досудове розслідування зупиняється мотивованою постановою прокурора або слідчого, дізнавача за погодженням з прокурором до видужання підозрюваного. Обраний щодо підозрюваного запобіжний захід може бути залишений, скасований або змінений за наявності для того підстав і виходячи з конкретних обставин. Якщо запобіжний захід у виді тримання під вартою залишено в силі, необхідно враховувати, що в цьому випадку перебіг строку розслідування зупинено, а строки тримання під вартою тривають і в необхідних випадках повинні продовжуватися.

2) оголошено в розшук підозрюваного.

Якщо під час досудового розслідування місцезнаходження підозрюваного невідоме або особа перебуває за межами України та не з'являється без поважних причин на виклик слідчого, прокурора за умови його належного повідомлення про такий виклик, то слідчий, прокурор оголошує його розшук.

Закон вимагає від слідчого встановлення причин, із яких йому невідомо місцезнаходження підозрюваного, вони обов'язково повинні встановлюватися, оскільки кожна з них тягне за собою різні кримінальні процесуальні та кримінально-правові наслідки. Так, коли підозрюваний відомий, але невідоме його місцезнаходження та він не має мети переховуватися від органів слідства та суду з метою ухилення від кримінальної відповідальності, перебіг строків давності притягнення до кримінальної відповідальності не зупиняється і після їх закінчення кримінальне провадження повинно бути закрито. Коли ж особа свідомо переховується від органів слідства та суду – це обумовлює можливість її затримання, обрання щодо неї більш суворого запобіжного заходу або навіть

притягнення до кримінальної відповідальності, якщо переховування було пов'язано із втечею з під варти. Крім того, у цьому випадку перебіг строків давності зупиняється і відновлюється лише після затримання підозрюваного чи його явки (ст. 49 КК).

Зупинення розслідування на підставі п. 2 ч. 1 ст. 280 КПК України можливе лише після додержання таких умов:

а) особа повинна бути повідомлена про підозру;

б) слідчий, дізнавач зобов'язані виконати всі слідчі (розшукові) та інші процесуальні дії, проведення яких необхідне та можливе, а також всі дії для здійснення розшуку підозрюваного (ч. 2 ст. 280 КПК);

в) слідчий, прокурор оголосив розшук підозрюваного (ст. 281 КПК). Про оголошення розшуку виноситься або окрема постанова, якщо досудове розслідування не зупиняється, або вказується в постанові про зупинення досудового розслідування, якщо таке рішення приймається, відомості про що вносяться до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

Після зупинення досудового розслідування проведення слідчих (розшукових) дій не допускається, крім тих, які спрямовані на встановлення місцезнаходження підозрюваного.

2-1) слідчий суддя відмовив у задоволенні клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування.

Зупинення розслідування на цій підставі можливе за таких умов:

а) особа повинна бути повідомлена про підозру;

б) матеріали кримінального провадження повинні клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування і документи, що до нього додаються, а також ухвалу слідчого судді про відмову у задоволенні клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування.

3) наявна необхідність виконання процесуальних дій в межах міжнародного співробітництва.

Зупинення розслідування на цій підставі можливе за таких умов:

а) особа повинна бути повідомлена про підозру;

б) матеріали кримінального провадження повинні містити запит, складений відповідно до ст. 552 КПК України, і документи щодо нього додаються.

4) наявні об'єктивні обставини, що унеможливають подальше проведення досудового розслідування в умовах воєнного стану;

І такі обставини повинні бути встановлені саме в умовах воєнного стану.

5) уповноваженим органом прийнято рішення про передачу підозрюваного для обміну як військовополоненого та підозрюваним надано письмову згоду на проведення такого обміну. Рішення про зупинення досудового розслідування з цієї підстави оскарженню не підлягає.

До зупинення досудового розслідування слідчий, дізнавач зобов'язані виконати всі слідчі (розшукові) та інші процесуальні дії, проведення яких необхідне та можливе.

Якщо у кримінальному провадженні є два або декілька підозрюваних, а підстави для зупинення відносяться не до всіх із них, прокурор вправі виділити досудове розслідування і зупинити його стосовно окремих підозрюваних.

Досудове розслідування зупиняється мотивованою постановою прокурора або слідчого, дізнавача за погодженням з прокурором, відомості про що вносяться до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Копія постанови надсилається стороні захисту, потерпілому, представнику юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, які мають право її оскаржити слідчому судді.

Зупинене досудове розслідування відновлюється постановою слідчого, прокурора, якщо підстави для його зупинення перестали існувати (підозрюваний видужав, його місцезнаходження встановлено, завершено

проведення процесуальних дій в межах міжнародного співробітництва), а також у разі потреби проведення слідчих (розшукових) чи інших процесуальних дій. Копія постанови про відновлення досудового розслідування надсилається стороні захисту, потерпілому, представнику юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження.

Зупинене досудове розслідування також відновлюється у випадку скасування слідчим суддею постанови про зупинення досудового розслідування. Відомості про відновлення досудового розслідування вносяться слідчим, прокурором до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

2. ФОРМИ ЗАКІНЧЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Необхідною умовою реалізації конституційного принципу законності (п. 1 ч. 3 ст. 129 Конституції України) в кримінальному провадженні і здійсненні поставлених перед ним завдань є правильне встановлення фактичних обставин справи з метою досягнення об'єктивної істини.

Закінчення кримінального провадження полягає у прийнятті уповноваженим органом рішення про припинення кримінального провадження. Досудове розслідування являє собою процесуальну діяльність уповноважених осіб, зокрема, щодо швидкого, повного та неупередженого розслідування. Це стадія кримінального провадження, яка передуює судовому провадженню, починається з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань і закінчується закриттям кримінального провадження або направленням до суду обвинувального акту, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності. Необхідність існування цієї стадії у кримінальному процесі на відміну від процесу цивільного зумовлена ступенем суспільної небезпеки діянь, що переслідуються у кримінальному порядку та необхідністю практично гарантувати додержання вимог законності та принципів Конституції і кримінального закону. Досудове розслідування закінчується тоді, коли

вирішені всі його задачі. Визнати досудове розслідування закінченим – значить визнати, що немає необхідності проведення яких-небудь ще слідчих (розшукових) чи інших процесуальних дій, спрямованих на збирання, перевірку і дослідження доказів: усі необхідні докази для ухвалення підсумкового рішення зібрані, перевірені, досліджені і належним чином оцінені.

Особа має право на розгляд обвинувачення проти неї в суді в найкоротший строк або на його припинення шляхом закриття провадження.

Прокурор зобов'язаний у найбільш короткий строк після повідомлення особі про підозру (ст. 283 ч.2 КПК):

- 1) закрити кримінальне провадження, або
- 2) звернутися до суду з клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності, або
- 3) звернутися до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів виховного характеру або клопотанням про застосування примусових заходів медичного характеру.

Відомості про закінчення досудового розслідування вносяться прокурором до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

Закінчуючи досудове розслідування необхідно систематизувати і технічно оформити матеріали кримінального провадження. Практикою вироблено дві основні форми систематизації матеріалів кримінального провадження, тобто послідовності їх розташування: *хронологічну і тематичну*.

При хронологічній систематизації послідовність розташування документів у матеріалах визначається датою їх складання або одержання слідчим. Ця форма найбільш поширена у невеликих за обсягом і кількістю епізодів матеріалах.

Тематична систематизація означає групування матеріалів за підозрюваними або за епізодами злочинної діяльності у багатотомних і

багатоепізодних матеріалах. У межах кожної такої групи документи можуть розташовуватись у хронологічному порядку, тобто можливе таким чином поєднання обох форм систематизації (*змішана* форма).

Систематизувавши документи, слідчий підшиває їх в папку стандартного зразка, пронумеровує аркуші. На перших аркушах складається опис документів, які містяться в матеріалах кримінального провадження. На титульному аркуші зазначається відомство, до якого належить орган розслідування, найменування цього органу, номер кримінального провадження, повна назва матеріалів із зазначенням прізвищ підозрюваних і відповідних статей (частин, пунктів статей) кримінального закону, дати початку і закінчення провадження.

За технічними правилами в одному томі матеріалів зосереджується не більше 250 аркушів. Вдало систематизовані і правильно оформлені матеріали створюють зручність для вивчення і користування ними як самим слідчим, зокрема при складанні підсумкового документа, так і підозрюваним та іншими учасниками провадження, прокурором, суддями, присяжними.

3. ЗАКРИТТЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Закриття кримінального провадження є одним з найважливіших актів судочинства, через який забезпечується вирішення вказаного у ст. 2 КПК України завдання охорони прав та законних інтересів учасників кримінального провадження з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений і жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу.

Кримінальне провадження закривається, згідно із ст. 284 КПК України, якщо:

- 1) встановлена відсутність події кримінального правопорушення;

2) встановлена відсутність в діянні складу кримінального правопорушення;

3) не встановлені достатні докази для доведення винуватості особи в суді і вичерпані можливості їх отримати;

3⁻¹) не встановлено особу, яка вчинила кримінальне правопорушення, у разі закінчення строків давності притягнення до кримінальної відповідальності, крім випадків вчинення особливо тяжкого злочину проти життя чи здоров'я особи або злочину, за який згідно із законом може бути призначено покарання у виді довічного позбавлення волі.

Учасники кримінального провадження мають право заявляти клопотання прокурору про закриття кримінального провадження за наявності передбачених цим пунктом підстав;

3⁻¹) не встановлено особу, яка вчинила кримінальне правопорушення, у разі закінчення строків давності притягнення до кримінальної відповідальності, крім випадків вчинення особливо тяжкого злочину проти життя чи здоров'я особи або злочину, за який згідно із законом може бути призначено покарання у виді довічного позбавлення волі;

4⁻¹) втратив чинність закон, яким встановлювалася кримінальна протиправність діяння;

5) помер підозрюваний, обвинувачений, особа, стосовно якої зібрано достатньо доказів для повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, але не повідомлено про підозру у зв'язку з її смертю, крім випадків, якщо провадження є необхідним для реабілітації померлого;

6) існує вирок по тому самому обвинуваченню, що набрав законної сили, або постановлена ухвала суду про закриття кримінального провадження по тому самому обвинуваченню;

7) потерпілий, а у випадках, передбачених цим Кодексом, його представник відмовився від обвинувачення у кримінальному провадженні у

формі приватного обвинувачення, крім кримінального провадження щодо кримінального правопорушення, пов'язаного з домашнім насильством;

8) стосовно кримінального правопорушення, щодо якого не отримано згоди держави, яка видала особу;

9) стосовно податкових зобов'язань особи, яка вчинила дії, передбачені [статтею 212](#) Кримінального кодексу України, досягнутий податковий компроміс відповідно до [підрозділу 9-2](#) розділу XX "Перехідні положення" Податкового кодексу України;

9-1) існує нескасована постанова слідчого, дізнавача, прокурора про закриття кримінального провадження з підстав, передбачених [пунктами 1, 2, 4, 9](#) цієї частини, у кримінальному провадженні щодо того самого діяння, що розслідувалося з дотриманням вимог щодо підслідності.

Учасники кримінального провадження мають право заявляти клопотання слідчому, дізнавачу, прокурору про закриття кримінального провадження за наявності передбачених цим пунктом підстав;

10) після повідомлення особі про підозру закінчився строк досудового розслідування, визначений [статтею 219](#) цього Кодексу, крім випадку повідомлення особі про підозру у вчиненні тяжкого чи особливо тяжкого злочину проти життя та здоров'я особи.

Слідчий, дізнавач, прокурор зобов'язані закрити кримінальне провадження також у разі, коли строк досудового розслідування, визначений [статтею 219](#) цього Кодексу, закінчився та жодній особі не було повідомлено про підозру.

2. Кримінальне провадження закривається судом:

1) у зв'язку зі звільненням особи від кримінальної відповідальності;

1-1) з підстави, передбаченої [пунктом 3-1](#) частини першої цієї статті;

1-1) з підстави, передбаченої [пунктом 3-1](#) частини першої цієї статті;

1-2) з підстави, передбаченої пунктом 4¹ частини першої цієї статті, якщо підозрюваний, обвинувачений заперечує проти закриття за цією підставою;

2) якщо прокурор відмовився від підтримання державного обвинувачення, за винятком випадків, передбачених цим Кодексом;

3) досягнуто податковий компроміс у справах про кримінальні правопорушення, передбачені статтею 212 Кримінального кодексу України, відповідно до підрозділу 9² розділу XX "Перехідні положення" Податкового кодексу України.

3. Провадження щодо юридичної особи підлягає закриттю у разі встановлення відсутності підстав для застосування до неї заходів кримінально-правового характеру, закриття кримінального провадження чи ухвалення виправдувального вироку щодо уповноваженої особи юридичної особи.

Про закриття провадження щодо юридичної особи прокурор приймає постанову, а суд зазначає про це у виправдувальному вирокі або постановляє ухвалу. Рішення про закриття провадження щодо юридичної особи може бути оскаржено в порядку, встановленому цим Кодексом.

4. Про закриття кримінального провадження слідчий, дізнавач, прокурор приймає постанову, яку може бути оскаржено у порядку, встановленому цим Кодексом.

Слідчий, дізнавач приймає постанову про закриття кримінального провадження з підстав, передбачених пунктами 1, 2, 4¹, 9, 9¹ частини першої цієї статті, якщо в цьому кримінальному провадженні жодній особі не повідомлялося про підозру.

Прокурор приймає постанову про закриття кримінального провадження, у тому числі щодо підозрюваного, з підстав, передбачених частиною першою цієї статті, крім випадку, передбаченого абзацом четвертим або п'ятим цієї частини.

Закриття кримінального провадження з підстави, передбаченої пунктом 3¹ частини першої цієї статті, здійснюється судом за клопотанням прокурора.

Закриття кримінального провадження з підстави, передбаченої пунктом 4¹ частини першої цієї статті, здійснюється прокурором, якщо підозрюваний проти цього не заперечує. За відсутності згоди підозрюваного кримінальне провадження продовжується в загальному порядку, передбаченому цим Кодексом, з урахуванням особливостей, визначених главою 36¹ цього Кодексу.

Постанова про закриття кримінального провадження з підстави, передбаченої пунктом 5 частини першої цієї статті, приймається прокурором з урахуванням особливостей, визначених частиною десятою цієї статті.

5. Рішення прокурора про закриття кримінального провадження щодо підозрюваного не є перешкодою для продовження досудового розслідування щодо відповідного кримінального правопорушення.

6. Копія постанови слідчого, дізнавача про закриття кримінального провадження надсилається заявнику, потерпілому, прокурору. Прокурор протягом двадцяти днів з моменту отримання копії постанови має право її скасувати у зв'язку з незаконністю чи необґрунтованістю. Постанова слідчого, дізнавача про закриття кримінального провадження також може бути скасована прокурором за скаргою заявника, потерпілого, якщо така скарга подана протягом десяти днів з моменту отримання заявником, потерпілим копії постанови.

Копія постанови прокурора про закриття кримінального провадження та/або провадження щодо юридичної особи надсилається заявнику, одному із близьких родичів або члену сім'ї, коло яких визначено цим Кодексом, та/або захиснику померлого, потерпілому, його представнику, підозрюваному, захиснику, представнику юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження.

7. Якщо обставини, передбачені пунктами 1, 2 частини першої цієї статті, виявляються під час судового розгляду, суд зобов'язаний ухвалити виправдувальний вирок.

Якщо обставини, передбачені пунктами 5, 6, 7, 8, 9, 9¹ частини першої цієї статті, виявляються під час судового провадження, а також у випадку, передбаченому пунктами 2, 3 частини другої цієї статті, суд постановляє ухвалу про закриття кримінального провадження.

У разі якщо суд встановить наявність підстав для закриття кримінального провадження у зв'язку із закінченням строків давності притягнення до кримінальної відповідальності, суд на будь-якій стадії судового провадження зобов'язаний з'ясувати та врахувати думку обвинуваченого щодо закриття кримінального провадження.

Ухвала про закриття кримінального провадження з підстави, передбаченої пунктом 5 частини першої цієї статті, постановляється судом з урахуванням особливостей, визначених частиною десятою цієї статті.

Ухвала про закриття кримінального провадження з підстави, передбаченої пунктом 4¹ частини першої або пунктом 1² частини другої цієї статті, постановляється судом з урахуванням особливостей, визначених статтею 479² цього Кодексу.

8. Закриття кримінального провадження або ухвалення вироку з підстави, передбаченої пунктом 1 частини другої цієї статті, не допускається, якщо підозрюваний, обвинувачений проти цього заперечує. В цьому разі кримінальне провадження продовжується в загальному порядку, передбаченому цим Кодексом.

9. Якщо закінчилися строки досудового розслідування з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань до дня повідомлення особі про підозру, встановлені частиною першою статті 219 цього Кодексу, слідчий суддя може винести ухвалу про закриття кримінального провадження за клопотанням іншої особи, права чи

законні інтереси якої обмежуються під час досудового розслідування, або її представника.

10. За наявності підстави для закриття кримінального провадження, передбаченої [пунктом 5](#) частини першої цієї статті:

1) прокурор - до винесення постанови про закриття кримінального провадження направляє одному з близьких родичів або члену сім'ї, коло яких визначено цим Кодексом, та/або захиснику померлого письмове повідомлення про можливість закриття кримінального провадження у зв'язку із смертю підозрюваного, особи, стосовно якої зібрано достатньо доказів для повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, але не повідомлено про підозру у зв'язку з її смертю, із роз'ясненням права заявити клопотання про непогодження із закриттям кримінального провадження;

2) суд - до постановлення ухвали про закриття кримінального провадження направляє у порядку, передбаченому цим Кодексом для вручення повідомлень, одному з близьких родичів або члену сім'ї, коло яких визначено цим Кодексом, та/або захиснику обвинуваченого копію клопотання прокурора про закриття кримінального провадження із роз'ясненням права заявити клопотання про непогодження із закриттям кримінального провадження. Кримінальне провадження закривається, якщо у 10-денний строк не надійшло клопотання про непогодження із закриттям кримінального провадження. Клопотання про непогодження із закриттям кримінального провадження розглядається прокурором у строки та порядку, передбачені [статтею 220](#) цього Кодексу.

11. Ухвала суду про закриття кримінального провадження може бути оскаржена в апеляційному порядку.

Закриття кримінального провадження можливе лише при наявності хоча б однієї з підстав, вичерпний перелік яких міститься в законі. Ці підстави можна поділити на такі групи:

- 1) реабілітуючі;
- 2) нереабілітуючі.

1. *Реабілітуючі* – це ті, які свідчать про повну невинуватість особи у вчиненні кримінального правопорушення, що їй інкримінується, тягнуть за собою зняття з неї підозри, відновлення її доброго імені, гідності та репутації, а також відшкодування (компенсація) шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду (ст. 130 КПК України).

До реабілітуючих підстав належать:

- 1) встановлена відсутність події кримінального правопорушення (п.1 ч. 1 ст. 284 КПК).
- 2) встановлена відсутність в діянні складу кримінального правопорушення (п. 2 ч. 1 ст. 284 КПК).
- 3) не встановлені достатні докази для доведення винуватості особи у суді і вичерпані можливості їх отримати (п. 3 ч. 1 ст. 284 КПК).

Закриття кримінального провадження з реабілітуючої підстави можливе за умови, що в ході розслідування встановлені як сам факт вчиненого діяння, так і наявність у ньому складу кримінального правопорушення, але відсутні достатні докази, що вказують на вчинення цього діяння саме підозрюваним (обвинуваченим).

Причому висновок про непричетність підозрюваного (обвинуваченого) до вчинення кримінального правопорушення може бути зроблений у результаті:

- а) достовірного встановлення невинуватості підозрюваного (наприклад, при підтвердженні його алібі);
- б) вичерпання можливостей для збирання додаткових доказів і тлумачення сумнівів щодо винуватості, які не можуть бути усунуті, на його користь згідно з принципом презумпції невинуватості.

Незалежно від того, яка з вказаних вище обставин призвела до закриття кримінального провадження на цій підставі, таке рішення повністю реабілітує особу і не дає приводу вважати її залишеною під підозрою.

При закритті кримінального провадження на підставі не встановлення достатніх доказів для доведення винуватості особи у суді і вичерпання можливостей їх отримати провадження в цілому не закінчується, а продовжується, щоб встановити, хто в дійсності вчинив кримінальне правопорушення.

2. *Нереабілітуючі* підстави означають, що відносно особи зібрано достатньо доказів для підозри у вчиненні кримінального правопорушення, однак у силу певних обставин кримінальне провадження щодо цієї особи виключається. Така особа не вправі вимагати відшкодування матеріальної чи моральної шкоди, яка була їй завдана в процесі розслідування.

Закриття кримінального провадження з нереабілітуючих обставин можливе лише:

- при підтвердженні матеріалами кримінального провадження події кримінального правопорушення;
- наявності в діянні складу кримінального правопорушення;
- причетності підозрюваного до вчинення кримінального правопорушення (якщо особу, яка вчинила кримінальне правопорушення встановлено).

До нереабілітуючих підстав закриття кримінального провадження належить решта підстав, крім передбачених пунктами 1-3 ч. 1 ст. 284 КПК України, зокрема:

- 1) не встановлено особу, яка вчинила кримінальне правопорушення, у разі закінчення строків давності притягнення до кримінальної відповідальності, крім випадків вчинення особливо тяжкого злочину проти життя чи здоров'я особи або злочину, за який згідно із законом може бути призначено покарання у виді довічного позбавлення волі;

- 2) набрав чинності закон, яким скасована кримінальна відповідальність за діяння, вчинене особою;
- 3) помер підозрюваний, обвинувачений, за винятком випадків, коли провадження є необхідним для реабілітації померлого;
- 4) існує вирок по тому ж обвинуваченню, що набрав законної сили, або постановлена ухвала суду про закриття кримінального провадження по тому ж обвинуваченню;
- 5) потерпілий, а у випадках передбачених КПК України, його представник відмовився від обвинувачення у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення, крім кримінального провадження щодо злочину, пов'язаного з домашнім насильством;
- 6) стосовно кримінального правопорушення, щодо якого не отримано згоди держави, яка видала особу;
- 7) стосовно податкових зобов'язань особи, яка вчинила дії, передбачені [статтею 212](#) КК України, досягнутий податковий компроміс відповідно до [підрозділу 9²](#) розділу XX "Перехідні положення" Податкового кодексу України;
- 8) існує не скасована постанова слідчого, прокурора про закриття кримінального провадження з підстав, передбачених пунктами 1, 2, 4, 9 ч. 1 ст. 284 КПК України, у кримінальному провадженні щодо того самого діяння, що розслідувалося із дотриманням вимог щодо підслідності;
- 9) після повідомлення особі про підозру закінчився строк досудового розслідування, визначений [статтею 219](#) КПК України, крім випадку повідомлення особі про підозру у вчиненні тяжкого чи особливо тяжкого злочину проти життя та здоров'я особи.

4. ЗВІЛЬНЕННЯ ОСОБИ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Згідно із ст. 285 КПК особа звільняється від кримінальної відповідальності у випадках, передбачених законом України про кримінальну відповідальність.

Особі, яка підозрюється, обвинувачується у вчиненні кримінального правопорушення та щодо якої передбачена можливість звільнення від кримінальної відповідальності у випадку здійснення передбачених законом України про кримінальну відповідальність дій, роз'яснюється право на таке звільнення. Слідчий, прокурор зобов'язаний заохочувати особу до таких дій.

Підозрюваному, обвинуваченому, який може бути звільнений від кримінальної відповідальності, повинно бути роз'яснено сутність підозри чи обвинувачення, підставу звільнення від кримінальної відповідальності і право заперечувати проти закриття кримінального провадження з цієї підстави. У випадку, якщо підозрюваний чи обвинувачений, щодо якого передбачене звільнення від кримінальної відповідальності, заперечує проти цього, досудове розслідування та судове провадження проводяться в повному обсязі в загальному порядку.

Звільнення від кримінальної відповідальності за вчинення кримінального правопорушення здійснюється судом.

Встановивши на стадії досудового розслідування підстави для звільнення від кримінальної відповідальності та отримавши згоду підозрюваного на таке звільнення, прокурор складає клопотання про звільнення від кримінальної відповідальності та без проведення досудового розслідування у повному обсязі надсилає його до суду.

Перед направленням клопотання до суду прокурор зобов'язаний ознайомити з ним потерпілого та з'ясувати його думку щодо можливості звільнення підозрюваного від кримінальної відповідальності.

Якщо під час здійснення судового провадження по провадженню, що надійшло до суду з обвинувальним актом, сторона кримінального провадження звернеться до суду з клопотанням про звільнення від кримінальної

відповідальності обвинуваченого, суд має невідкладно розглянути таке клопотання.

У клопотанні прокурора про звільнення від кримінальної відповідальності вказується (ст. 287 КПК):

- 1) найменування кримінального провадження та його реєстраційний номер;
- 2) анкетні відомості підозрюваного (прізвище, ім'я, по батькові, дата та місце народження, місце проживання, громадянство);
- 3) прізвище, ім'я, по батькові та займана посада прокурора;
- 4) виклад фактичних обставин кримінального правопорушення та його правова кваліфікація з зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність та формулювання підозри;
- 5) розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, та відомості про її відшкодування;
- 6) докази, які підтверджують факт вчинення особою кримінального правопорушення;
- 7) наявність обставин, які свідчать, що особа підлягає звільненню від кримінальної відповідальності, та відповідна правова підстава;
- 8) відомості про ознайомлення з клопотанням потерпілого та його думка стосовно можливості звільнення підозрюваного від кримінальної відповідальності;
- 9) дата та місце складення клопотання.

До клопотання прокурора повинна бути додана письмова згода особи на звільнення від кримінальної відповідальності.

Розгляд клопотання прокурора здійснюється у присутності сторін кримінального провадження, потерпілого у загальному порядку, передбаченому КПК України, із особливостями, встановленими цією статтею.

Суд зобов'язаний з'ясувати думку потерпілого стосовно можливості звільнення підозрюваного, обвинуваченого від кримінальної відповідальності.

Суд своєю ухвалою закриває кримінальне провадження та звільняє підозрюваного, обвинуваченого від кримінальної відповідальності у випадку встановлення підстав, передбачених законом України про кримінальну відповідальність.

У випадку встановлення судом необґрунтованості клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності суд своєю ухвалою відмовляє у його задоволенні та повертає клопотання прокурору для здійснення кримінального провадження в загальному порядку або продовжує судове провадження у загальному порядку, якщо таке клопотання надійшло після направлення обвинувального акта до суду.

Ухвала суду про закриття кримінального провадження та звільнення особи від кримінальної відповідальності може бути оскаржена в апеляційному порядку.

Відповідно до ст. 289 КПК, якщо протягом року з дня передачі особи на поруки колективу підприємства, установи чи організації вона не виправдає довіру колективу, ухилятиметься від заходів виховного характеру та порушуватиме громадський порядок, загальні збори відповідного колективу можуть прийняти рішення про відмову від поручительства за взятю ними на поруки особу. Відповідне рішення направляється до суду, який прийняв рішення про звільнення особи від кримінальної відповідальності.

Суд, отримавши рішення загальних зборів колективу про відмову від поручительства, розглядає питання притягнення особи до кримінальної відповідальності за вчинене кримінальне правопорушення в порядку, передбаченому ст. 288 КПК України (Розгляд питання про звільнення від кримінальної відповідальності).

Переконавшись у порушенні особою умов передачі на поруки, суд своєю ухвалою скасовує ухвалу про закриття кримінального провадження і

звільнення особи від кримінальної відповідальності у зв'язку з передачею її на поруки та направляє матеріали провадження для проведення досудового розслідування в загальному порядку чи здійснює судове провадження в загальному порядку, якщо питання про звільнення від кримінальної відповідальності було прийняте після направлення обвинувального акта до суду.

5. ЗВЕРНЕННЯ ДО СУДУ З ОБВИНУВАЛЬНИМ АКТОМ, КЛОПОТАННЯМ ПРО ЗАСТОСУВАННЯ ПРИМУСОВИХ ЗАХОДІВ ВИХОВНОГО ЧИ МЕДИЧНОГО ХАРАКТЕРУ

Визнавши зібрані під час досудового розслідування докази достатніми для складання обвинувального акту, клопотання про застосування примусових заходів виховного характеру або клопотання про застосування примусових заходів медичного характеру, прокурор зобов'язаний повідомити підозрюваному, його захиснику, законному представнику та захиснику особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів досудового розслідування.

Прокурор зобов'язаний надати доступ до матеріалів досудового розслідування, які є в його розпорядженні, в тому числі будь-які докази, які самі по собі або у сукупності із іншими доказами можуть бути використані для доведення невинуватості або меншого ступеня винуватості обвинуваченого, або сприяти пом'якшенню покарання.

Прокурор зобов'язаний також надати доступ та можливість скопіювати або відобразити відповідним чином будь-які речові докази або їх частини, документи або копії з них, приміщення або місця, якщо вони знаходяться у володінні або під контролем держави, і прокурор має намір використати відомості, що містяться в них, як докази у суді.

Надання доступу до матеріалів включає у себе можливість робити копії або відображення матеріалів.

У документах, які надаються для ознайомлення, можуть бути видалені відомості, які не будуть розголошені під час судового розгляду. Видалення повинно бути чітко позначено. За клопотанням сторони суд має право дозволити доступ до відомостей, які були видалені.

Сторона захисту за запитом прокурора зобов'язана надати доступ та можливість скопіювати або відобразити відповідним чином будь-які речові докази або їх частини, документи або копії з них, житла чи іншого володіння, якщо вони знаходяться у володінні або під контролем сторони захисту, якщо сторона захисту має намір використати відомості, що містяться в них, як докази у суді.

Сторона захисту має право не надати прокурору доступ до будь-яких матеріалів, які можуть бути використані прокурором на підтвердження винуватості обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення. Вирішення питання про віднесення конкретних матеріалів до таких, що можуть бути використані прокурором на підтвердження винуватості обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення і, як наслідок, прийняття рішення про надання чи ненадання прокурору доступу до таких матеріалів, може бути відкладено до закінчення ознайомлення сторони захисту з матеріалами досудового розслідування.

Про відкриття сторонами кримінального провадження матеріалів прокурор або слідчий за його дорученням повідомляє потерпілого, представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, після чого останній має право ознайомитися з ними за правилами, викладеними в статті 290 КПК.

Про відкриття сторонами кримінального провадження матеріалів повідомляються цивільний позивач, його представник та законний представник, цивільний відповідач, його представник, після чого ці особи

мають право ознайомитися з ними в тій частині, яка стосується цивільного позову, за правилами, викладеними в статті 290 КПК.

Сторони кримінального провадження зобов'язані письмово підтвердити протилежній стороні, а потерпілий, представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження – прокурору факт надання їм доступу до матеріалів із зазначенням найменування таких матеріалів.

Сторонам кримінального провадження, потерпілому, представнику юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, надається достатній час для ознайомлення з матеріалами, до яких їм надано доступ. У випадку зволікання при ознайомленні з матеріалами, до яких надано доступ, слідчий суддя за клопотанням сторони з урахуванням обсягу, складності матеріалів та умов доступу до них зобов'язаний встановити строк для ознайомлення з матеріалами, після спливу якого сторона або потерпілий, представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, вважаються такими, що реалізували своє право на доступ до матеріалів. Клопотання розглядається слідчим суддею місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого здійснюється досудове розслідування, а в кримінальних провадженнях щодо злочинів, віднесених до підсудності Вищого антикорупційного суду, - слідчим суддею Вищого антикорупційного суду, не пізніше п'яти днів з дня його надходження до суду з повідомленням сторін кримінального провадження. Неприбуття у судові засідання осіб, які були належним чином повідомлені про місце та час проведення судового засідання, не перешкоджає розглядові клопотання.

Сторони кримінального провадження зобов'язані здійснювати відкриття одне одній додаткових матеріалів, отриманих до або під час судового розгляду.

Якщо сторона кримінального провадження не здійснить відкриття матеріалів у зазначеному порядку, суд не має права допустити відомості, що містяться в них, як докази.

Відкриття матеріалів дізнання сторонами кримінального провадження здійснюється в порядку, передбаченому [статтями 301 і 314](#) КПК України.

Так, відповідно до [частини п'ятої](#) статті 301 КПК України, у разі прийняття прокурором рішення про звернення до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру прокурор зобов'язаний не пізніше трьох днів після отримання матеріалів дізнання, а в разі затримання особи в порядку, передбаченому ч. 4 ст. 298² КПК України, протягом двадцяти чотирьох годин, забезпечити надання особі, яка вчинила кримінальний проступок, або її захиснику, потерпілому чи його представнику копій матеріалів дізнання шляхом їх вручення, а у разі неможливості такого вручення - у спосіб, передбачений КПК України для вручення повідомлень, зокрема шляхом надсилання копій матеріалів дізнання за останнім відомим місцем проживання чи перебування таких осіб. У разі відмови вказаних осіб їх отримати чи зволікання з отриманням вказані особи вважаються такими, що отримали доступ до матеріалів дізнання.

Про відмову від отримання копій матеріалів дізнання чи неотримання таких копій складається відповідний протокол, який підписується прокурором та особою, яка відмовилася отримувати, або прокурором, якщо особа не з'явилася для отримання копій матеріалів дізнання.

У разі встановлення об'єктивної неможливості ознайомитися з матеріалами дізнання у порядку, передбаченому [частиною п'ятою](#) статті 301 КПК України, суд за клопотанням сторони кримінального провадження вирішує питання про відкриття сторонами кримінального провадження матеріалів дізнання, про що постановляє відповідну ухвалу ([314](#) КПК України).

Згідно із ст. 291 КПК України *обвинувальний акт* складається слідчим, після чого затверджується прокурором. Обвинувальний акт може бути складений прокурором, зокрема якщо він не погодиться з обвинувальним актом, що був складений слідчим.

Обвинувальний акт повинен містити такі відомості:

- 1) найменування кримінального провадження та його реєстраційний номер;

2) анкетні відомості кожного обвинуваченого (прізвище, ім'я, по батькові, дата та місце народження, місце проживання, громадянство);

3) анкетні відомості кожного потерпілого (прізвище, ім'я, по батькові, дата та місце народження, місце проживання, громадянство);

4) анкетні відомості викривача (прізвище, ім'я, по батькові, дата та місце народження, місце проживання, громадянство);

5) прізвище, ім'я, по батькові та займана посада слідчого, прокурора;

6) виклад фактичних обставин кримінального правопорушення, які прокурор вважає встановленими, правову кваліфікацію кримінального правопорушення з посиланням на положення закону і статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність та формулювання обвинувачення;

7) обставини, які обтяжують чи пом'якшують покарання;

8) розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням;

9) підстави застосування заходів кримінально-правового характеру щодо юридичної особи, які прокурор вважає встановленими;

10) розмір витрат на залучення експерта (у разі проведення експертизи під час досудового розслідування);

11) розмір пропонованої винагороди викривачу;

12) дату та місце його складення та затвердження.

Обвинувальний акт підписується слідчим та прокурором, що його затвердив, або лише прокурором, якщо він склав його самостійно.

До обвинувального акту додається:

1) реєстр матеріалів досудового розслідування;

2) цивільний позов, якщо він був пред'явлений під час досудового розслідування;

3) розписка підозрюваного про отримання копії обвинувального акта, копії цивільного позову, якщо він був пред'явлений під час досудового розслідування, і реєстру матеріалів досудового розслідування (крім випадку, передбаченого частиною другою статті 297¹ КПК);

4) розписка або інший документ, що підтверджує отримання цивільним відповідачем копії цивільного позову, якщо він був пред'явлений під час досудового розслідування не до підозрюваного;

5) довідка про юридичну особу, щодо якої здійснюється провадження, у якій зазначаються: найменування юридичної особи, її юридична адреса, розрахунковий рахунок, ідентифікаційний код, дата і місце державної реєстрації.

Надання суду інших документів до початку судового розгляду забороняється.

Клопотання про застосування примусових заходів виховного характеру, крім відомостей, передбачених ст. 291 КПК України, повинно містити інформацію про захід виховного характеру, який пропонується застосувати.

Клопотання про застосування примусових заходів медичного характеру, крім відомостей, передбачених цією ж нормою, повинно містити докази, що підтверджують вчинення суспільно небезпечного діяння, кримінального правопорушення цією особою та необхідність застосування примусових заходів медичного характеру, позицію щодо можливості забезпечення участі особи під час судового провадження за станом здоров'я, інформацію про примусовий захід медичного характеру, який пропонується застосувати.

Одночасно із переданням обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів виховного чи медичного характеру до суду прокурор зобов'язаний під розписку надати копію відповідного документа та реєстру матеріалів досудового розслідування підозрюваному (крім випадку, передбаченого частиною другою статті 297¹ КПК), його захиснику, законному представнику та захиснику особи, стосовно якої передбачається застосування

примусових заходів медичного чи виховного характеру. Якщо провадження здійснюється щодо юридичної особи, копії обвинувального акту та реєстру матеріалів досудового розслідування надаються також представнику такої юридичної особи.

ВИСНОВКИ

Отже, зупинення досудового розслідування – це тимчасова вимушена перерва у провадженні досудового розслідування, зумовлена обставинами, що унеможливають його подальше провадження.

Після повідомлення особі про підозру досудове розслідування може бути зупинене виключно у випадках, передбачених ст. 280 КПК України, якщо: 1) підозрюваний захворів на важку хворобу, яка перешкоджає його участі у кримінальному провадженні, за умови підтвердження цього відповідним медичним висновком; 2) оголошено в розшук підозрюваного; 3) слідчий суддя відмовив у задоволенні клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування; 4) наявна необхідність виконання процесуальних дій в межах міжнародного співробітництва.

Досудове розслідування зупиняється мотивованою постановою прокурора або слідчого за узгодженням з прокурором.

Особа має право на розгляд обвинувачення проти неї в суді в найкоротший строк або на його припинення шляхом закриття провадження.

Прокурор зобов'язаний у найбільш короткий строк після повідомлення особі про підозру: 1) закрити кримінальне провадження, або 2) звернутися до суду з клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності, або 3) звернутися до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів виховного характеру або клопотанням про застосування примусових заходів медичного характеру.